

A. J. GREIMO STUDIJA PRANCŪZŲ STRUKTŪRALIZMO KONTEKSTE

Algirdas Julius Greimas gimė 1917 metais. Baigęs Marijampolės Rygiškių Jono gimnaziją ir Grenoblio universitetą, 1949 metais jis gavo daktaro laipsnį Sorbonoje. Vėliau A. J. Greimas dirbo pedagoginį darbą Egipte, Turkijoje ir Prancūzijoje. 1965 metais grįžęs į Paryžių, tapo Bendrosios semantikos katedros profesorium. Nuo to laiko pradėdamos spausdinti fundamentalios studijos, kuriomis A. J. Greimas nusipelnė žymaus Prancūzijos kalbininko vardą. Semantikos moksle jis iškylą šalia B. Potjė ir Ž. Matorė¹. Pamažu kalbiniai A. J. Greimo darbai įgyja naujų dimensijų: jis ima lingvistiniu (semantiniu) požiūriu nagrinėti įvairius kultūros reiškinius, pirmiausia mitą bei literatūrą. Ši tyrimų kryptis pastaraisiais dešimtmečiais populiori visame pasaulyje, taip pat ir Tarybų Sąjungoje. Įvairių disciplinų (lingvistikos, matematikos, filosofijos, etnologijos, menotyros...) sankryžoje kuriasi semiotikos mokslas, taikąs struktūrinės kalbotyros metodus visoms kultūros sritims aprašyti. A. J. Greimas tampa žinomu semiotiku, šio naujojo mokslo organizatorium, semiotinių centrų bei žurnalų bendradarbiu ir vadovu.

Svarbiausieji A. J. Greimo darbai yra „Struktūrinė semantika“² ir straipsnių rinkinys „Apie prasmę“³. Šių studijų rezultatus pastaruosiu metu panaudoja Prancūzijos ir kitų šalių mokslininkai⁴. Tiek rin-

¹ Įdomu pastebėti, kad šis lingvistas prieš karą taip pat yra gyvenęs ir dirbęs Lietuvoje.

² A. J. Greimas. *Sémantique structurale. Recherche de méthode*, Paris, 1966 (ši knyga išversta ir į kitas Vakarų Europos kalbas).

³ A. J. Greimas. *Du sens. Essais sémiotiques*, Paris, 1970; dalis šios knygos straipsnių jau anksčiau buvo surinkta italų kalba išleistoje knygoje (A. J. Greimas. *Modelli semiologici*, Urbino, 1967).

⁴ Žr. *Essais de sémiotique poétique*, Paris, 1972; *Sémiotique narrative et textuelle*, Paris, 1973; *Geninasca. Analyse structurale des „Chimères“ de Nerval*, Neuchâtel, 1971; *Ch. Bouazis. Littérature et société*, Tours, 1972; *T. Yücel. Figures et messages dans „La Comédie humaine“*, Tours, 1972; *C. Zilberberg. Une lecture des „Fleurs du Mal“*, Tours,

kinyje „Apie prasmę“, tiek lietuvių išėivių spaudoje A. J. Greimas išspausdino įdomių lietuviškosios mitologijos tyrinėjimų („Mital ir ideologijos“, „Apie folklorą, religiją ir istoriją“, „Kaukai ir aitvarai“). Jų tikslas — rekonstruoti senosios baltų religijos implicitinį teologinį planą, jos aksiologinę bei ideologinę sistemą. Siekdamas šio tikslo, A. J. Greimas naudoja modernų lyginamosios mitologijos aparatą (pirmiausia Ž. Diumezilio idėjas), taip pat žymiausiojo prancūzų struktūralisto ir semiotiko K. Levi-Stroso metodus. Lietuviškuose mituose išryškinamos opozicijos „žalia-virta“, „nuoga-aprengta“, — jas K. Levi-Strosas tyrė Brazilijos indėnų mituose (šias ir panašias opozicijas galima laikyti loginiu skeletu, kuriuo remiasi visų tautų mitinis mąstymas). Gauti rezultatai tradiciškai nusiteikusiam mitologui dažnai atrodo netikėti. Kai kuriuos jų A. J. Greimas išdėstė savo paskaitose Vilniuje 1971 metų rudenį.

Nors A. J. Greimo darbai kelia ne tik kalbininko, bet ir kultūros tyrinėtojo susidomėjimą, Lietuvoje apie juos rašyta nedaug. Šių eilučių autoriui yra tekę recenzuoti „Struktūrinę semantiką“⁵ ir plačiau aptarti kai kuriuos straipsnius, išspausdintus knygoje „Apie prasmę“⁶. A. J. Greimo paskaitas Vilniuje išsamiai nušvietė K. Stoškus⁷. Nurodęs, kad mūsų mokslininkai čia susiduria su mintimis, atsiradusiomis kitame teoriniame kontekste ir daugeliu atžvilgių diskutuotinomis, K. Stoškus baigia savo straipsnį tokiais žodžiais: „Bet apskritai drąsios A. J. Greimo idėjos ir hipotezės žadina mintį, verčia naujais aspektais pažvelgti į kai kurias senas dvasinės kultūros problemas, skatina žymiai giliau, išsamiau ir sistemingiau tyrinėti mūsų liaudies kultūrinį palikimą, negu tai mes iki šiol darėme“. Su šiais žodžiais reikia sutikti.

Mūsų skelbiamas straipsnis „Struktūra ir istorija“⁸ leidžia kiek geriau pažinti A. J. Greimo sistemą, jo metodologiją ir terminologiją, taip pat tą mums neįprastą teorinį kontekstą, kuriame plėtojasi mokslininko mintis. A. J. Greimo pažiūros siejasi su prancūzų struktūralistine filosofija, apie kurią pastaruoju metu yra plačiai diskutuojama ne tik Prancūzijoje. Ši publikacija — pirmasis lietuviškai spausdinamas, be to, pakankamai tipiškas prancūziškojo struktūralizmo tekstas. O su-

1972; C. J. Coquet. *Sémiotique littéraire*, Tours, 1973; J. Courtès, *Lévi-Strauss et les contraintes de la pensée mythique*, Tours, 1973. Tarybų Sąjungoje A. J. Greimo tyrinėjimus tęsia J. Meletinskio vadovaujama folkloristų grupė.

⁵ T. Venclova. A. J. Greimo „Struktūrinė semantika“. — „Gimtasis kraštas“, 1968.IX.5. Rusų kalba šią knygą recenzavo M. Makovskis («Вопросы языкознания», 1967, № 5).

⁶ T. Venclova. Struktūralizmas ir tautosaka. — „Liaudies kūryba“, II, 1974.

⁷ K. Stoškus. Struktūralistiniai kultūrologijos principai ir lietuvių mitologija. — „Problemos“, 1972, Nr. 2, p. 113—121.

⁸ A. J. Greimas. Structure et histoire. — „Les Temps modernes“, 246, 1966, XI, p. 815—827. Perspausdinta knygoje „Du sens“, p. 103—115.

sipažinimas su tekstais, kaip žinoma, yra pirmoji ir būtiniausia bet kurios filosofinės krypties analizės bei kritikos sąlyga.

Cia pat reikia pabrėžti, kad, nepaisant filosofinės tradicijos, žodyno ir stiliaus skirtingumų, mokslinės A. J. Greimo studijos iš esmės remiasi tais pačiais principais, kaip ir mokslinės semiotikos studijos mūsų šalyje. Akivaizdūs yra jų ryšiai ir analogijos su V. Propo, V. Ivanovo, V. Toporovo ir kitų mokslininkų darbais.

A. J. Greimo teorinis pamatas pirmiausia yra struktūrinė kalbotyra, kurios pradininku laikomas šveicaras Ferdinandas de Sosiūras (1857—1913 m.). Struktūrinis metodas lingvistikoje reikalauja tyrinėti kalbą kaip sistemą (santykių mechanizmą), griežtai skirti istorinę (diachroninę) problematiką nuo dabartinės (sinchroninės). Šiuo metu jis yra plačiai pripažintas kaip nuoseklus mokslo metodas, leidęs pasiekti didelių teorinių bei praktinių laimėjimų⁹. Yra žinomos kelios skirtingos, nors ir giminingos, lingvistinio struktūralizmo pakraipos. Kiekviena jų koduoja daugmaž tas pačias sąvokas specifiniais terminais. A. J. Greimo tekstuose bene ryškiausia bus Kopenhagos mokyklos įtaka. Šios mokyklos korifėjai yra V. Brendalis (1887—1942) ir L. Hjelmslevas (1899—1965), pagrindęs vadinamąją glosematiką — abstrakčią bet kokių komunikacijos sistemų algebrą¹⁰. Glosematika yra ne tiek lingvistinė (saurąja prasme), kiek loginė teorija, kuri stengiasi atskleisti pagrindinius sąmonės funkcionavimo dėsnius. L. Hjelmslevo požiūriu, apie lingvistiką (tiksliau, glosematiką) turį grupuotis visi mokslai.

Epistemologijoje struktūrinis metodas reiškia, kad turi būti tiriami ne izoliuoti daiktai, o jų sistemos, santykiai, opozicijos. Struktūra paprastai apibrėžiama kaip paslėptų, tiesiogiai neįžiūrimų santykių tinklas; tuos santykius transformuodami, išskiriame tam tikrus invariantus. Tai neabejotinai natūralus reikalavimas, atitinkąs visą dabartinio mokslo praktiką.

Po antrojo pasaulinio karo vyksta staigi struktūralizmo ekspansija. Ji ypač akivaizdi Prancūzijoje. Struktūriniai metodai skverbiasi į kultūrinę antropologiją (K. Levi-Strosas), literatūros teoriją (R. Bartas, C. Todorovas, F. Solersas ir visa „Tel Quel“ grupė), mokslotyra (M. Fuko) ir kitas sritis. Visa tai laikytina natūralių mokslo plėtotės etapu (nors čia esama ir mados reiškinių). Drauge ryškėja struktūralizmo filosofinės ambicijos. Vienas iš svarbesniųjų Prancūzijos intelektualinio gyvenimo faktų yra aštri struktūralizmo polemika su egzistencializmu (pirmiausia su Ž. P. Sartru). Dėl tos polemikos egzistencialistai

⁹ Žr. M. Ivič. Lingvistikos kryptys, V., 1973.

¹⁰ Žr. Новое в лингвистике, т. 1, М., 1960. Čia publikuoti ir aptarti svarbiausieji glosematikų (L. Hjelmslevo, H. J. Uldalio) tekstai.

liaujasi buvę „minčių valdovais“: struktūralistai gana aiškiai atskleidžia jų silpnybes ir vienpusiškumą. Diskusijoje dalyvauja ir prancūzų marksisistai; kai kurie jų (pvz., L. Altiuseris) pritaria struktūralistams, kiti (L. Sevas) juos aštrokai kritikuoja, pripažindami nemažą struktūralizmo mokslinį prestižą¹¹.

Svarbiausias prancūziškojo struktūralizmo (šiuo atveju A. J. Greimo) tezes galima būtų išdėstyti taip. Žmogus egzistuoja ženklų, kitaip sakant, reikšmių pasaulyje. Įvairiausios ženklų (kultūros normų) sistemos lemia, formuoja, programuoja jo elgseną. Tos elgimosi programos beveik visada yra neįsisąmonintos. Ne tiek žmogus valdo ženklų sistemas, kiek jos valdo žmogų. Kalbame pagal gramatikos dėsnius ir kitaip kalbėti negalime, net jei niekada nesimokėme gramatikos; mūsų psichines reakcijas iš dalies lemia sąmonės kompleksai; ritualizuotą elgseną apsprendžia užmirštas arba nebesuprantamas mitas.

Ligi šiol mokslas tyrinėjo daugiausia daiktus; atėjo laikas sukurti mokslą apie ženklus bei reikšmes, atseit, apie kultūros mechanizmą. Bendrojo ženklų mokslo (semiotikos) modeliu gali būti modernioji kalbotyra, kuri jau spėjo gana detalai išanalizuoti vieną ir daugeliu atžvilgių svarbiausią ženklų sistemą — natūraliąją kalbą. Taigi visa kultūra, visas žmogaus pasaulis suvokiamas iš lingvistinės perspektyvos (kaip siulė glosematikai). Tačiau moderniąją kalbotyrą reikia ir papildyti, nes ji dar nepakankamai vertina reikšmės problemą; būtina tirti ne tik žyminčiųjų (signifiant), bet ir žymimųjų (signifié) struktūrą. Mokslas apie reikšmes bus pozityvus mūsų epochos įnašas į žmonijos istoriją. Šių dienų žmogus galingas techniniu požiūriu; kaip tik dėl to pats laikas susivokti jį valdančių kultūros sistemų konglomerate. Pasak K. Levi-Stroso, „arba XXI amžius bus socialinių mokslų amžius, arba jo visai nebus“.

Modeliai, kuriais žmogus remiasi, įrašydamas save į vertybių sistemą ar įprasmindamas savo veiklą, gali būti ideologiniai (išreikšti abstrakčiomis sąvokomis) arba mitologiniai (pasireiškia religijoje, mene ir kt.). Vieną iš šių kodų esą galima transponuoti į kitą. Mitologijos „išvertimas“, transponavimas į ideologinę kalbą (kitaip sakant, mito reikšmės išaiškinimas) vadinamas demitifikacija. Prancūzų struktūralistų manymu, demitifikacinį vaidmenį vaidinąs marksizmas, iš dalies ir psichoanalizė. Demitifikacija nereiškianti mito likvidavimo, nes žmogus be tam tikrų mitų negalės prasmingai organizuoti savo veiklos. Tai veikia žalingų mitų pašalinimas. „Absoliučios demitifikacijos“ bandy-

¹¹ Zг. Ю. П. Сенокосов. Дискуссия о структурализме во Франции.— «Вопросы философии», 1968, № 6.

mai, kurių išraiška literatūroje buvęs, pavyzdžiui, prancūzų „naujasis romanas“, negalėję pavykti ir nepavykę.

Skiriamos dvi didelės mitų klasės. Vieni mitai tuo pat metu teigią ir neigią dvi prieštaraujancias koncepcijas, padėdami žmogui integruotis į pasaulį, išspręsti „neišsprendžiamas“ savo būties problemas (klasiškinis pavyzdys — K. Levi-Stroso išnagrinėtas Edipo mitas). Kiti taip pat per neigimą ir teigimą žengią į naują sintetinę afirmaciją; tokiems priklausą soteristiniai (išganymo) mitai, taip pat G. Hegelio filosofinė mitologija.

Taikydami sudėtingą lingvistinį ir matematinį aparatą, struktūralistai bando rasti ir aprašyti abstrakčias (mito ir kt.) struktūras, kurios generuoja kultūrinius tekstus. Kultūriniai faktai, išsidėstę laike, jų suvokiami kaip šneka, o juos apsprendžiančios achroniškos neįsisąmointos struktūros — kaip kalba (F. de Sosiūro terminais). Išryškinamos įvairios homologijos bei transformacijų grupės, paverčiančios vienas iš tokių struktūrų kitomis. Tokiu būdu siekiama priartėti prie universalių žmogiškojo mąstymo struktūrų, funkcionuojančių bet kokioje visuomenėje. Jas bandoma susieti su smegenų sandara. Čia struktūralizmas prisišlieja prie informacijos teorijos ir kibernetikos. Kita vertus, struktūralizmo kritikai tvirtina, kad „universaliosios struktūros“ kiek primena tokias įvairių epochų idealistinės filosofijos kategorijas, kaip „įgimtos idėjos“, I. Kanto „apriorinės pažinimo formos“, E. Kasirerio „simbolinės formos“, K. G. Jungo „archetipai“¹².

Kaip tik čia užsimezga polemika su egzistencializmu; tos polemikos fragmentu galima laikyti mūsų skelbiamą A. J. Greimo straipsnį. Yra tvirtinama, kad struktūralizmas pernelyg „statiškas“, o jo žmogus — pernelyg determinuotas mitinių ir panašių struktūrų; tikrovėje žmonės nuolat jas įveikią, peržengią, pertvarką realybę pagal savo projektą. Struktūralizmas, kartodamas savo pradininko F. de Sosiūro klaidą, pervertinąs sinchroniją ir neįvertinąs diachronijos.

Struktūralistai į tai atsako: šie priekaištai dažniausiai atsiranda dėl to, kad nėra pakankamai įsigilinama į jų teoriją. Dabartinis struktūrinis metodas aprėpia ne vien sinchroniją, bet ir diachroniją, kurią de Sosiūras laikė gryno atsitiktinumo karalija. Istorizmas nėra šalinamas — jis tik yra pagilinamas ir moksliskai aptiriamas.

Beje, pats istorijos mokslas tuo tarpu turįs silpnybių ir spragų. Kaip tik struktūriniai metodai gali jam praversti. Pirmiausia ne visada skiriama istorija, kaip tyrimo objektas, nuo istorijos, kaip to objekto aprašymo (kalbotyroje objektinis lygmuo nuo metalygmens atskirtas

¹² Žr. K. Rosner. Twórczość Lévi-Straussa jako źródło inspiracji w badaniach estetycznych. — „Studia estetyczne“, IX, Warszawa, 1972, s. 283—312.

anksčiau, ir tai davė daug naudos)¹³. Nors istorinių faktų grandines įprasta aiškinti tam tikromis sistemomis (pvz., socialinėmis ekonominėmis), ne visada aiškiai suvokiama, kas istorijoje priklauso „esminiam“ (kalbos, sistemos), kas „etiniam“ (šnekos, proceso) lygmeniui¹⁴; todėl istorija atsiskleidžianti kaip įvykių registracija, ir kartais sunku rasti kriterijus, kurie leistų pasakyti, kokie įvykiai yra ir kokie nėra istoriniai, reikšmingi¹⁵. Tarp kitko, metodologine įžanga šioje srityje laikoma prancūzų istoriko F. Brodelio (g. 1902 m.) „ilgųjų, vidutiniųjų ir trumpųjų trukmių“ koncepcija, kurią mini A. J. Greimas. Pagaliau neretoje istorijos sampratoje labai ryškūs mitologinio mąstymo pėdsakai: tai pasakytina apie I. Kantą, E. Giboną, O. Špenglerį, A. Toinbį¹⁶.

Kaip tik šiuo požiūriu K. Levi-Strosas kritikuoja Ž. P. Sartro istorizmą¹⁷. Sartras, pasak K. Levi-Stroso, iškelia istoriją virš kitų humanitarinių mokslų, ją mitologizuoja ir paverčia beveik mistine koncepcija. Laikantis sartriškos orientacijos, reikėtų tvirtinti, kad diachronija — intelektualinės perspektyvos tipas, aukštesnis už sinchroniją ir būdingesnis žmogui. Tokia „istorijos mitologija“, žinoma, turinti pragmatinės vertės — padedanti žmogui veikti ir įprasminti savo gyvenimą; bet tai dar neįrodo, kad ji adekvačiai aprašo pasaulį (juk pragmatinės vertės turinti ir magiškoji medicina, ir psichoanalizės seansai).

Istorinio tapsmo pervertinimas, pagal K. Levi-Strosą, kyla iš europocentrizmo. Progreso ir evoliucijos sąvokos, ekstrapoliuotos iš tam tikro Europos istorijos fragmento, matyt, nesančios visaapimančios, ir jas derą koreguoti, aprašant pirmąsias arba kai kurias Azijos visuomenes. Struktūralistinė antropologija mokanti kultūrinio pliuralizmo. K. Levi-Strosas išskiria du visuomenių tipus. Pirmąsias visuomenes stengiasi išsaugoti pusiausvyrą ir išlikti; istoriniai pakitimai čia suvokiami kaip chaoso, atsitiktinumo įsiveržimas, gresią pačiai visuomenės egzistencijai — todėl jie neutralizuojami; dominuoja ne diachronija, o sinchronija; vaizdingu K. Levi-Stroso palyginimu, tos visuomenės primena „šaltas“ (mechanines) mašinas, pavyzdžiui laikrodį. Tuo tarpu naujųjų laikų visuomenės interiorizuojaiančios istorinį tapsmą ir verčiančios jį savo plėtotės varikliu; jos analogiškos „karštosioms“ (termodinaminėms) mašinoms, pavyzdžiui garo mašinai. Pirmuoju atveju susiduriama su mechaniška nekumuliatyvinio ir grįžtamo laiko samprata, antruoju —

¹³ В. Н. Топоров. О космологических источниках раннеисторических описаний. — «Труды по знаковым системам», VI, Тарту, 1973, с. 107.

¹⁴ Ten pat, p. 108, 111—112.

¹⁵ Žr. A. Toynbee. A Study of History, v. 1, Oxford, 1945, p. 441—452.

¹⁶ Žr. В. Н. Топоров. О космологических источниках раннеисторических описаний, с. 137, 146.

¹⁷ Žr. C. Lévi-Strauss. La pensée sauvage, Paris, 1962.

su statiška kumuliatyvinio ir negrįžtamo laiko samprata¹⁸. Tos antrosios, mūsiškės, sampratos nederą absoliutinti.

Apytikris istorijos kodo modelis, pasak K. Levi-Stroso, yra datos. Jų dažnumas apibrėžias „istorijos slėgimą“ tam tikru laikotarpiu. Datos skirstomos į klases, ir kiekviena data savo klasės ribose įeinanti į tam tikrą opoziciją bei priklausomybių tinklą. Įvykiai vienoje klasėje turintys reikšmę, kitoje — jos neturį. Napoleono karai, koduojami priešistorės sistemoje, nebus relevantiški (reikšmingi); užtat demografinės evoliucijos „mazgai“ ir žymūs mokslo atradimai (elektra, branduolinė energija) greičiausiai turės reikšmę net tokios „ilgos trukmės“ ribose.

Taigi struktūralizmas, remdamasis tiek antropologijos, tiek lingvistikos patyrimu, neigia istorijos „mistifikuotą“ statusą. Istorija nesanti privilegijuota sritis, apsieinanti be kodo ir nepasiduodanti moksliniam tyrimui. Diachronija nesanti svarbesnė ar paslaptingesnė už sinchroniją (nors kai kuriais atžvilgiais sudėtingesnė). Abi jos sistemos, ir metodai, atrastus, tiriant sinchroniją, didele dalimi galima taikyti ir diachronijai.

„Būtų didelė klaida suvokti statiką ir sinchroniją kaip sinonimus. Statiškas skerspiūvis yra fikcija: tai tik patogi mokslinė priemonė, o ne specifiskas egzistencijos būdas. Mes galime tirti filmo suvokimą ne tik diachroniškai, bet ir sinchroniškai; tačiau filmo sinchroniškasis aspektas nesutampa su izoliuotu, išskirtu iš filmo kadru. Judėjimas irgi yra suvokiamas sinchroniškai. Tas pat yra ir su kalba“¹⁹. Jei *sistema* ir *procesas*, *struktūra* ir *tekstas* yra komplementariškos sąvokos, tai *sinchronija* ir *diachronija* irgi nėra absoliučios priešingybės pavyzdys. Sinchronija nėra judėjimo nebuvimas; tai tik kitimų nebuvimas. Jei diachronijoje reikšmingas stabilumas, tai sinchronijoje reikšminga dinamika (skirtingų subkodų savitarpio sąveika, kurios rezultatas yra diachroniškos transformacijos)²⁰. Kalbos istorija gali būti suvokta kaip sukcesyvių kalbos būsenų dėsningų transformacijų grandinė. Taip yra ir su išplėstine kalbos sąvoka, vartojama semiotikoje, kai bet kokie žmogiškojo pasaulio faktai traktuojami kaip kalbiniai.

Tradiciškai struktūros „uždarumas“ priešpastatomas istorijos „atvrumui“ (struktūra esanti apribojimas, o istorija — ribų peržengimas).

¹⁸ C. Lévi-Strauss. Structural Anthropology, New York, 1967, p. 277—279.

¹⁹ R. Jakobson. Principes de phonologie historique. — N. Troubetzkoy. Principes de phonologie, Paris, 1949, p. 333—334. Plg. C. Lévi-Strauss. Structural Anthropology, p. 88.

²⁰ P. Яковсон. Типологические исследования и их вклад в сравнительно-историческое языкознание. — «Новое в лингвистике», III, М., 1963, с. 104. Е. С. Кубрякова. О понятиях синхронии и диахронии. — «Вопросы языкознания», 1968, № 3, с. 112—123.

Logiškai ir lingvistiškai mąstant, situacija atrodo kaip tik priešingai. Struktūroje slypi aibė galimybių, iš kurių istoriškai realizuojasi ir įsivirtina tik kai kurios²¹. Įvykis, kurį galima laikyti stimuliu, lemiančiu istorinę struktūrą, mažina sistemos entropiją²². Taigi ženklai apsikeičia vietomis: struktūra yra „atvira“, o istorija — „uždara“.

Si apytikrė apžvalga, galimas daiktas, padės skaitytojui suprasti publikuojamą straipsnį ir idėjinę atmosferą, kurioje jis atsirado.

„Istorijos mokslas <...> neišvengiamai turi susidurti su tuo dabartinių idėjų kompleksu, kuris pastaraisiais dešimtmečiais esmingai perorganizavo daug sričių, įeinančių į plačią humanitarinių mokslų sritį. Ignoruoti šio idėjų komplekso istorija negali. Lygiai taip pat ji negali priimti jų iš karto ir neribotai, kadangi istorija <...> sukaupė tokią idėjų, faktų ir sprendimo reikalaujančių problemų atsargą, jog ji yra ne tik naujų idėjų pritaikymo dirva, bet ir griežtas jų egzaminatorius bei teisėjas. <...>. Todėl istorijos susitikimas su tomis idėjomis turėtų duoti abipusės naudos“²³. Vienu iš pirmųjų bandymų šia kryptimi ir reikėtų laikyti A. J. Greimo studiją.

Už paramą, verčiant darbą, reiškiu padėką straipsnio autoriui, M. ir J. Lekomcevas, B. Savukynui.

T. Venclova